

ført, at Tjenestefolk kunne drages til Ansvar, fordi de havde hjulpet deres Huusbonde til Forsærdigelsen af saadant Arbejde, naar de kun ikke derfor havde modtaget særlig Betaling. Ved Udeladelse af dette er derimod i Udkastet det Hele blevet tvetydigt, og efter Ordforfatterens maatte jeg sige, det laa nærmest at forstaae § 16 saaledes, at man kun uden Ansvar maatte med eller uden sine Huusfolks Hjælp forsærdige, hvad Arbejde man vilde, naar det skete uden Betaling, hvorved da den hele Næringsfrihed vilde være tagen tilbage.

Af de Par almindeligere Bemærkninger, som jeg vil gjøre, er den første, at det gaaer her som altid, eller næsten altid, at naar Talsen bliver om det Bestaaende og noget Nyt, at Juristerne skjære alt det Bestaaende, alt det for Diebliffet Lovlige over een Kam, uden Spørgsmaal om, hvorfra det stammer, hvor gammelt eller nyt, hvor billigt eller ubilligt det er, som om det Altsammen var eens, havde lige Ret til at bestaae eller lige Krav paa at behandles med den største Mænsomhed eller endog ogsaa at affjøbes, og saaledes har man da ogsaa gjort her med, hvad man har kaldet Kjøbstædernes Rettighed og Kjøbstædernes Krav, som der skulde tages særdeles Hensyn til ved den Frihed, som nu skal gives; og ved de Udviklinger, som skulde tilstaaes Næringsdrift paa Landet. Efter mine Tanker maae vi derimod under Behandlingen af denne Sag skjælnes skarpt imellem de Rettigheder, der i langsommelig Tid have været tilstaaede Kjøbstædernes Beboere i det Hele, eller Laugene, tilstaaede dem som Forrettighed, og paa den anden Side hvad Kjøbstadbeboerne eller enkelte Laug kunne have taget til Indtægt, havt eller dog indbildt sig at have Fordeel af, skjøndt det hverken af dem var søgt eller dem givet. Det Sidste er nemlig Tilfældet med de mangfoldige Indskrænkninger,

som det gamle Cancelli, vist ikke for Kjøbstædernes Skyld, og jeg veed ikke noget Andet, end det maa have været for Morstabs Skyld, fik gjort i Næringsfriheden paa Landet fra 1814 til 1820 og endnu maaskee lidt længere. Man stræbte den Gang, om det havde været muligt, at udrydde al Haandværksdrift paa Landet. Jeg kan tænke mig, at denne store Idee blev undfanget i vore skarpsindige Lovgiveres Hoved, de havde faaet og fik daglig bedre det tvungne Fattigvæsen i Orden, thi man har vel tænkt, at Næringsfriheden var overflødig, da man havde givet alle Folk i Riget Forsørgelsesret, saa at det ikke skulde kunne skee, at Noget mere kom til at fattes enten Føde eller Klæder; ja, de skarpe Tænkere maae vel have fundet, at de kunde uden al Fare godt forbyde Folk at øve deres Kræfter og at bruge deres Hænder frit til Grædning i den allersnevreste Kredse, da alle de paa Landet, der ikke kunde eller vilde tjene deres Brød ved Agerdyrkningen, jo kunde finde baade Føde og Klæder under Fattigvæsenet, om det saa end blev Sulteføde og Pjalter. Dog, hvad saa end Cancelliet kan have tænkt eller ikke tænkt, saa synes mig, at det er en simpel Ting, naar vi tage fat paa Næringsfriheds-Sagen, at vi strax staae en Streg over alle de ligesaa urimelige som ubillige Indskrænkninger af Næringsfriheden paa Landet, som har ingen Steder hjemme uden i Placaterne, om vi end troe, at der i andre Reininger maa indrømmes en Overgangstid og at der i andre Maader skyldes Kjøbstadbeboerne i det Hele eller Laugene eller deres Aldermænds Indbildning visse Indrømmelser i Henseende til de Privilegier, som have været tildeelte Kjøbstadbeboerne og Laugene, thi det er jo klart, at de virkelige eller indbildte Fordele, som de kun have fundet i Placaterne, maae de finde sig i at tabe med dem.